

GLOSY

Ryszard A. Stefański

Glosa do postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 28 czerwca 2006 r., sygn. II KK 285/05¹

Art. 178 § 1 k.k. nie wskazuje znamion typów kwalifikowanych przestępstw wymienionych w tym przepisie, lecz przewiduje nadzwyczajne obostrzenie kar wobec sprawców tych przestępstw.

W glosowanym postanowieniu Sąd Najwyższy powrócił do spornej swego czasu kwestii, a mianowicie do charakteru prawnego art. 178 k.k. Zgodnie z art. 178 § 1 k.k., skazując sprawcę, który popełnił przestępstwo określone w art. 173, 174 lub 177, znajdując się w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego lub zbiegł z miejsca zdarzenia, sąd orzeka karę pozbawienia wolności przewidzianą za przypisane sprawcy przestępstwo w wysokości od dolnej granicy ustawowego zagrożenia zwiększonego o połowę do górnej granicy tego zagrożenia zwiększonego o połowę. Pierwotnie przepis ten zezwalał tylko na orzeczenie kary pozbawienia wolności w wysokości do górnej granicy tego zagrożenia zwiększonego o połowę, a nie dotyczył dolnej granicy². Zmiana ta nie ma jednak znaczenia dla oceny charakteru tego przepisu.

Zaraz po wejściu w życie kodeksu karnego prezentowano co do charakteru tego przepisu, przeciwstawne stanowiska, a mianowicie, że przepis ten: 1) statuuje kwalifikowane typy wymienionych w nim przestępstw³,

¹ Biuletyn Prawa Karnego 2006, nr 7, poz. 1.2.15.

² Obecne brzmienie zostało nadane ustawą z dnia 14 kwietnia 2000 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny (Dz. U. Nr 48, poz. 548).

³ K. Buchała, *Przestępstwa i wykroczenia przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji drogowej*, Bydgoszcz 1997, s. 265; tenże, (w:) G. Bogdan, K. Buchała, Z. Cwiąkowski, M. Dąbrowska-Kardas, P. Kardas, J. Majewski, M. Rodzyńkiewicz, M. Szew-

2) zawiera ustawowe okoliczności zaostrzające odpowiedzialność karną⁴.

Wskazywano także, że stan nietrzeźwości i stan pod wpływem środka odurzającego w chwili popełnienia przestępstwa są cechami czynu zabronionego, wpływającymi istotnie na ocenę jego społecznej szkodliwości, co dowodzi, że są to znamiona kwalifikujące typy wymienione w tym przepisie, inaczej oceniając zbiegnięcie z miejsca zdarzenia, uznając, że nie rzutuje ono na ocenę społecznej szkodliwości przestępstwa⁵.

Sąd Najwyższy zajął w tym sporze jednoznaczne stanowisko, stwierdzając, że „Sformułowanie zawarte w art. 178 k.k., iż skazując sprawcę..., sąd orzeka karę pozbawienia wolności przewidzianą za przypisane sprawcy przestępstwo w wysokości do górnej granicy ustawowego zagrożenia zwiększonego o połowę, nie oznacza, że górna granica zagrożenia ustawowego za przestępstwo z art. 177 § 1 k.k. ulega zmianie”⁶. W jej uzasadnieniu podkreślono, że warunkiem niezbędnym do uznania, iż przepis wprowadza kwalifikowany typ przestępstwa jest oznaczenie w nim odrębnej i samostnej sankcji karnej i, odwołując się do uchwały nr 147 Rady Ministrów z dnia 5 listopada 1991 r. w sprawie zasad techniki prawodawczej⁷, zauważono, że w przepisie karnym sankcję karną określa się bez odsyłania do innych przepisów karnych, chyba że chodzi o przepisy bezpośrednio po sobie następujące, co może mieć miejsce przy użyciu zwrotu „tej samej karze podlega”. Konstrukcja art. 178 k.k. jest zupełnie inna i ta odmiennność formy wskazuje, że intencją ustawodawcy nie było utworzenie w art. 178 k.k. kwalifikowanych

czyk, W. Wróbel, A. Zoll, Kodeks karny. Część szczególna. Komentarz do k.k., t. 2, Kraków 1999, s. 403.

⁴ J. Wojciechowski, Kodeks karny. Komentarz. Orzecznictwo. Warszawa 1997, s. 316; L. Gardocki, Prawo karne, Warszawa 1999, s. 235; M. Surkont, Prawo karne, Sopot 1998, s. 165; R. A. Stefański, Wypadek w komunikacji jako przestępstwo w nowym kodeksie karnym, Prok. i Pr. 1998, nr 10, s. 66; tenże, Prawnokarna ocena nietrzeźwości w ruchu drogowym, Prok. i Pr. 1999, nr 3, s. 53–55; tenże, Przestępstwa drogowe w nowym kodeksie karnym, Kraków 1999, s. 217–219; M. Dąbrowska-Kardas, P. Kardas, Odpowiedzialność za spowodowanie wypadku komunikacyjnego w świetle regulacji k.k. z 1997 r. – cz. II, Pal. 1999, nr 3–4, s. 37–41; A. Zoll, Glosa do uchwały SN z dnia 16 marca 1999 r. – I KZP 4/99, OSP 1999, nr 11, s. 560–561.

⁵ K. Buchała, A. Zoll, Kodeks karny. Część ogólna. Komentarz, Kraków 1998, s. 483–484.

⁶ Uchwała SN z dnia 16 marca 1999 r. – I KZP 4/99, OSNKW 1999, nr 5–6, poz. 27 z aprobowanymi glosami A. Zolla, OSP 1999, nr 11, s. 560–561; K. Schmidta, Prok. i Pr. 2001, nr 3, s. 115–126; A. Uruszczaka, Studenckie Zeszyty Prawnicze TBSPUJ 2001, nr 5, s. 187–193; J. Iwańca, Prokurator 2002, nr 1, s. 83–87 i WPP 2002, nr 6, s. 128–132 i takimiż uwagami R. A. Stefańskiego, Przegląd uchwał Izby Karnej i Wojskowej Sądu Najwyższego w zakresie prawa karnego materialnego, prawa karnego wykonawczego i prawa wykroczeń za 1999 r., WPP 2000, nr 1, s. 78–80. Pogląd ten Sąd Najwyższy podtrzymał w uchwale SN z dnia 15 kwietnia 1999 r. – I KZP 7/99, podkreślając, że art. 178 k.k. stanowi nadzwyczajne obostrzenie kary, tj. instytucję, do której nawiązuje art. 57 § 1 i 2 k.k., oraz w uchwale z dnia 13 maja 1999 r. – I KZP 16/99, a także w postanowieniu z dnia 28 marca 2002 r. – I KZP 4/2002, OSNKW 2002, nr 5–6, poz. 37.

⁷ M. P. Nr 44, poz. 310.

typów przestępstw. Zwrócono uwagę, że nie byłoby żadnych wątpliwości, gdyby art. 178 k.k. miał następującą konstrukcję: „Kto dopuszcza się przestępstwa określonego w art. 173, 174 lub 177 k.k., znajdując się w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego, lub zbiegł z miejsca zdarzenia, podlega karze pozbawienia wolności w wysokości do górnej granicy zagrożenia przewidzianego w tych przepisach, zwiększonego o połowę”. Tak sformułowany przepis, zawierający typowo ujętą hipotezę, dyspozycję i sankcję, statutowałby typy kwalifikowane przestępstw określonych w art. 173, 174 lub 177 k.k. Jego zawartość i forma odpowiadałaby wymogom techniki legislacyjnej, także w zakresie sankcji, która pozornie nosiłaby cechy niesamoistności, a faktycznie ujmowałaby precyzyjnie i syntetycznie rozmiary sankcji. Analogiczną konstrukcję zastosował ustawodawca przy tworzeniu typów przestępstw przeciwko mieniu, kwalifikowanych ze względu na wystąpienie w ich znamionach mienia o znacznej wartości lub dobra o szczególnym znaczeniu dla kultury (art. 294 § 1 i 2 k.k.). Tymczasem konstrukcja i stylistyka przepisu art. 178 k.k. jest jednak zupełnie odmienna, a w zestawieniu z wszystkimi pozostałymi uregulowaniami zawartymi w części szczególnej kodeksu karnego – wyjątkowa. Odmienność formy jest niewątpliwie zamierzona, a wskazuje na to, że intencją ustawodawcy przy modelowaniu art. 178 k.k. nie było utworzenie kwalifikowanych typów przestępstw. Organ ten odwołał się też do wykładni gramatycznej i semantycznej art. 178 k.k., zwracając uwagę, że pierwsza jego część, poprzedzająca sformułowanie dotyczące orzeczenia o karze, wskazuje, że sprawca, który popełnił przestępstwo określone w art. 173, 174 lub 177 k.k., znajdując się w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego, lub zbiegł z miejsca zdarzenia, zostaje skazany za przestępstwo zakwalifikowane z jednego z tych przepisów. Sytuacja takiego sprawcy w odniesieniu do typu przestępstwa mu przypisanego jest zatem identyczna, jak sprawcy skazanego z jednego z wymienionych przepisów przy braku okoliczności wymienionych w art. 178 k.k. W obu wypadkach typ przestępstwa wyczerpuje się w znamionach ustawowych opisanych w art. 173, 174 lub 177 k.k. W drugiej części przepisu sformułowania o orzeczeniu kary za przypisane sprawcy przestępstwo odniesiono do przestępstwa zakwalifikowanego z jednego z przepisów wymienionych w części pierwszej. Oznacza to, że okoliczności wymienionych w art. 178 k.k. ustawodawca nie traktuje jako znamion żadnego z przestępstw, do których je odnosi. Nie kształtują one – słusznym zdaniem Sądu Najwyższego – typów kwalifikowanych.

Stanowisko to zostało powszechnie zaaprobowane w doktrynie, w której art. 178 § 1 k.k. traktuje się jako przepis przewidujący obligatoryjne ob-

ostrzenie kary⁸, chociaż nadal wyrażany jest pogląd, że art. 178 § 1 k.k. tworzy typy kwalifikowane przestępstw z art. 173, art. 174 i art. 177 k.k., przyjmując – wbrew powszechnie przyjętemu rozumieniu ustawowego zagrożenia⁹ – że art. 178 § 1 k.k. podnosi zarówno dolną, jak i górną granicę

⁸ O. Górniok, S. Hoc, M. Kalitowski, S. M. Przyjemski, Z. Sienkiewicz, J. Szumski, L. Tyszkiewicz, A. Wąsek, Kodeks karny. Komentarz, t. I, Gdańsk 2005, s. 163; R. Góral, Kodeks karny. Praktyczny komentarz z orzecnictwem, Warszawa 2005, s. 287; A. Marek, Kodeks karny. Komentarz, Warszawa 2005, s. 430; J. Wojciechowski, Kodeks karny. Komentarz. Orzecznictwo, Warszawa 2002, s. 343; L. Gardocki, Prawo karne, Warszawa 2004, s. 239, s. 235; M. Surkont, Prawo karne. Podręcznik dla studentów administracji, Sopot 1998, s. 165; R. A. Stefański, Wypadek w komunikacji jako przestępstwo w nowym Kodeksie karnym, Prok. i Pr. 1998, nr 10, s. 66; tenże, Prawnokarna ocena nietrzeźwości w ruchu drogowym, Prok. i Pr. 1999, nr 3, s. 53; tenże, Przesłania przeciwko bezpieczeństwu powszechnemu i w komunikacji. Rozdział XX i XXI Kodeksu karnego. Komentarz, Warszawa 2000, s. 345; tenże, (w:) M. Bojarski, M. Filar, W. Filipkowski, O. Górniok, P. Hofmański, M. Kalitowski, A. Kamieński, L. K. Paprzycki, E. Pływaczewski, W. Radecki, Z. Sienkiewicz, Z. Siwik, R. A. Stefański, L. Tyszkiewicz, A. Wąsek, L. Wilk, Kodeks karny. Komentarz, pod red. O. Górniok, Warszawa 2006, s. 566; tenże, (w:) M. Fleming, B. Michalski, W. Radecki, R. A. Stefański, J. Warylewski, J. Wojciechowska, A. Wąsek, J. Wojciechowski, Kodeks karny. Część szczególna. Komentarz do artykułów 117–221, pod red. A. Wąska, t. I, Warszawa 2006, s. 589; T. Krawczyk, Niektóre konsekwencje teoretyczno-prawne art. 178 Kodeksu karnego, Prok. i Pr. 2001, nr 11, s. 42.

⁹ Zob. uchwały składu siedmiu sędziów SN: z dnia 19 marca 1970 r. – VI KZP 27/70, OSNKW 1970, nr 4–5, poz. 33; z dnia 29 lipca 1970 r. – VI KZP 27/70, OSNKW 1970, nr 10, poz. 116; z dnia 29 lipca 1970 r. – VI KZP 32/70, OSNKW 1970, nr 10, poz. 117, z dnia 20 września 1973 r. – VI KZP 28/73, OSNKW 1973, nr 12, poz. 152; z dnia 18 września 1975 r. – VI KZP 2/75, OSNKW 1975, nr 10–11, poz. 135; z dnia 29 marca 1976 r. – VI KZP 46/75, OSNKW 1976, nr 4–5, poz. 53; z dnia 21 maja 1976 r. – VII KZP 6/76, OSNKW 1976, nr 7–8, poz. 88; uchwałę SN z dnia 26 stycznia 1978 r. – VII KZP 53/77, OSNKW 1978, nr 2–3, poz. 18; uchwałę połączonych Izb Karnej i Wojskowej z dnia 22 grudnia 1978 r. – VII KZP 23/77, OSNKW 1979, nr 1–2, poz. 1; uchwałę składu siedmiu sędziów SN z dnia 7 sierpnia 1982 r. – VII KZP 19/82, OSNKW 1982, nr 10–11, poz. 68; uchwałę SN z dnia 20 maja 1992 r. – I KZP 16/92, OSNKW 1992, nr 9–10, poz. 65; uchwałę SN z dnia 16 marca 1999 r. – I KZP 4/99, OSNKW 1999, nr 5–6, poz. 27; uchwałę SN z dnia 15 kwietnia 1999 r. – I KZP 7/99, niepubl.; uchwałę SN z dnia 13 maja 1999 r. – I KZP 16/99, niepubl.; wyrok SN z dnia 22 września 1999 r. – III KKN 195/99, OSNKW 1999, nr 11–12, poz. 73; uchwałę SN z dnia 25 października 2000 r. – I KZP 30/00, OSNKW 2000, nr 11–12, poz. 97; postanowienia SN: z dnia 11 lutego 2004 r. – III KK 304/03, z dnia 26 maja 2004 r. – V KK 67/04, z dnia 8 grudnia 2004 r. – V KK 344/04, PS 2005, nr 3, s. 104; W. Wolter, Glosa do uchwały 7 sędziów SN z dnia 29 marca 1976 r. – VI KZP 46/75, Nowe Prawo 1976, nr 9, s. 1338; K. Daszkiewicz, Nadzwyczajne złagodzenie kary, Warszawa 1976, s. 10–25; A. Kabał, Glosa do uchwały składu siedmiu sędziów SN z dnia 15 kwietnia 1986 r. – VI KZP 55/85, Nowe Prawo 1987, nr 1, s. 116–118; Z. Cwiakański, Glosa do uchwały składu siedmiu sędziów SN z dnia 15 kwietnia 1986 r. – VI KZP 55/85, OSPiKA 1988, nr 1, poz. 7; K. Janczukowicz, O pojęciu „zagrożenia karą” w świetle obowiązującego prawa karnego, Nowe Prawo 1990, nr 1–3, s. 35; J. Rybak, Glosa do uchwały SN z dnia 20 maja 1992 r. – I KZP 16/92, OSP 1993, nr 9, poz. 171; A. R. Światłowski, Omówienie uchwały SN z dnia 20 maja 1992 r. – I KZP 16/92, Edukacja Prawna 1994, nr 8, s. 190–191; M. Chudzik, H. Kuczyńska, Glosa do postanowień SN z dnia 11 lutego 2004 r. – III KK 304/03, z dnia 26 maja 2004 r. –

ustawowego zagrożenia¹⁰, a także uznaje się, że taki charakter powoduje popełnienia przestępstwa w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego, nie ma zaś takiego znaczenia zbiegnięcie z miejsca zdarzenia ze względu na niewspółczesność realizowanych znamion¹¹.

Słuszny jest pierwszy z poglądów. Charakterystyczną cechą typu kwalifikowanego jest m.in. to, że do znamion typu podstawowego dodaje się odpowiednie znamiona określające bądź skutek przestępstwa (tzw. przestępstwa kwalifikowane przez następstwo), bądź inną okoliczność (tzw. przestępstwa kwalifikowane przez okoliczności), powodujące podwyższenie zagrożenia karnego; grozi za nie odrębna i samodzielna sankcja karna¹² lub wprowadza się nową zmodyfikowaną sankcję. Jeżeli chodzi o przestępstwa kwalifikowane przez okoliczności, to chodzi o okoliczności o charakterze statycznym¹³. Tymczasem zbiegnięcie z miejsca zdarzenia ma charakter dynamiczny, a trudno art. 178 k.k. traktować w stosunku do stanu nietrzeźwości i stanu pod wpływem środka odurzającego jako statuujące typy kwalifikowane, a w zakresie zbiegnięcia jako zawierający ustawowe okoliczności obostrzające karę. Stylizacja art. 178 k.k. dowodzi, że nie określa on samodzielnie znamion typu czynu zabronionego i chociaż odwołuje się do przestępstw określonych w art. 173, 174 i 177, to nie sposób uznać je za tzw. powtórzenie skróconego opisu znamion określonych w tych przepisach. Czyny opisane w tych przepisach mają samodzielne znaczenie i tylko one określają czyny zabronione, które sprawca może popełnić w okolicznościach wymienionych w tym przepisie. Stan nietrzeźwości, stan pod wpływem środka odurzającego lub zbiegnięcie z miejsca zdarzenia nie uzupełniają znamion wyrażonych w art. 173, 174 i 177 k.k. o dodatkowe elementy; przepis

V KK 67/04, z dnia 8 grudnia 2004 r. – V KK 344/04, PS 2005, nr 3, s. 107. Odmienny pogląd zaprezentowali I. Nowikowski, Glosa do uchwały składu siedmiu sędziów SN z dnia 19 lutego 1976 r. – VI KZP 29/75, OSPiKA 1979, nr 11; K. Buchała, A. Zoll, Kodeks karny. Część ogólna. Komentarz do art. 1–116 Kodeksu karnego, Kraków 1998, s. 71.

¹⁰ M. Budyn-Kulik, (w:) M. Budyn-Kulik, P. Kozłowska-Kalisz, M. Kulik, M. Mozgawa, Kodeks karny. Praktyczny komentarz, Kantor Wydawniczy Zakamycze, Kraków 2005, s. 341.

¹¹ G. Bogdan, (w:) A. Barczak-Optusil, G. Bogdan, Z. Cwiakalski, M. Dąbrowska-Kardas, P. Kardas, J. Majewski, J. Raglewski, M. Rodzyńkiewicz, M. Szewczyk, W. Wróbel, A. Zoll, Kodeks karny. Część szczególna. Komentarz, t. II, Kantor Wydawniczy Zakamycze, Kraków 2006, s. 477 i 480.

¹² S. Śliwiński, Polskie prawo karne materialne, Warszawa 1946, s. 82; K. Buchała, Odpowiedzialność za przestępstwa kwalifikowane przez następstwa czynu, WPP 1972, nr 1, s. 22, J. Kochanowski, Przestępstwa kwalifikowane przez następstwa w kodeksie karnym, PiP 1972, nr 1, s. 62–64; W. Wolter, Z rozważań nad kwalifikowanymi typami przestępstw, PiP 1972, nr 8–9, s. 25; T. Bojarski, Odmiany podstawowych typów przestępstw w polskim prawie karnym, Warszawa 1982, s. 155.

¹³ J. Kochanowski, Przestępstwa kwalifikowane..., s. 63; W. Wolter, Z rozważań nad kwalifikowanymi..., s. 25.

ten nie zawiera kompletnego nowego opisu czynu¹⁴. Art. 178 § 1 k.k. zezwala na przekroczenie dolnego i górnego ustawowego zagrożenia kar przewidzianych w sankcjach art. 173, 174 i 177 k.k., a nie stanowi nowego ustawowego zagrożenia. Sprawcy przypisuje się przestępstwo z art. 173, 174 lub 177 k.k. i za to przestępstwo jest wymierzana kara, a art. 178 k.k. wskazuje jedynie pośrednio, jaka kara i w jakiej wysokości ma być orzeczona, jednakże kara ta nie jest przewidziana w art. 178 k.k., lecz w art. 173, 174 lub 177 k.k.¹⁵. Jest to typowe nadzwyczajne zaostrzenie kary; nie oznacza ustanowienia nowego ustawowego zagrożenia karnego. Wskazuje na to już sama stylizacja tego przepisu. Zaczyna się od słów: „skazując sprawcę, który popełnił przestępstwo”, więc przepis ten trzeba odczytać w ten sposób, że w razie skazania sprawcy za wymienione w nim przestępstwo, wymierza się karę z możliwością przekroczenia dolnego i górnego pułapu ustawowego zagrożenia. Przepis ten może być zastosowany dopiero wówczas, gdy zostanie uznana wina sprawcy; najpierw musi nastąpić przypisanie sprawcy popełnienia przestępstwa. Mamy do czynienia z zastosowaniem klasycznego ogólnego schematu określającego budowę przepisów określających ustawowe okoliczności obciążające, np. jak w art. 64 § 1 i 2 k.k.

Fakt, że art. 178 § 1 k.k. jest przepisem określającym okoliczności obciążające, wcale nie przesądza o tym, że nie powołuje się go w kwalifikacji prawnej czynu.

W tej kwestii także wystąpiła różnica zdań w piśmiennictwie. Wyrażono pogląd, że podstawę przypisania przestępstwa popełnionego w okolicznościach, o których mowa w art. 178 § 1 k.k., stanowi wyłącznie art. 177 lub art. 173, albo art. 174 k.k., albowiem art. 178 § 1 k.k. nie wpływa na kształt znamion typu czynu zabronionego, mając identyczny charakter jak każdy inny przepis stanowiący podstawę do modyfikacji wymiaru kary¹⁶. Wskazywano również, że wprawdzie przepis art. 178 § 1 k.k. nie kształtuje znamion typu przestępstwa, tym niemniej okoliczności w nim wymienione w tak istotny sposób wpływają na stopień społecznej szkodliwości czynu, iż konieczne jest ich wymienienie w opisie czynu, zaś opis czynu powinien znaleźć odzwierciedlenie w kwalifikacji prawnej¹⁷.

Sąd Najwyższy opowiedział za tym ostatnim poglądem, stwierdzając wprost, że „Jeżeli sprawca przestępstwa określonego w art. 177 § 1 lub 2 k.k. popełnił je, znajdując się w stanie nietrzeźwości, to w kwalifikacji prawnej czynu należy zawsze powołać również art. 178 k.k., zaś w podstawie

¹⁴ M. Dąbrowska-Kardas, P. Kardas, *Odpowiedzialność...*, cz. II, s. 39.

¹⁵ M. Dąbrowska-Kardas, P. Kardas, *Odpowiedzialność...*, cz. II, s. 40.

¹⁶ M. Dąbrowska-Kardas i P. Kardas, *Odpowiedzialność...*, cz. II, s. 41; T. Krawczyk, *Niektóre...*, s. 48.

¹⁷ R. A. Stefański, *Przestępstwa przeciwko bezpieczeństwu...*, s. 385; A. Marek, *Kodeks...*, s. 430.

wymiaru kary tylko wtedy, kiedy orzeczono karę pozbawienia wolności przekraczającą górną granicę ustawowego zagrożenia¹⁸, a także wskazując, iż „Wprawdzie przepis art. 178 § 1 k.k. nie kształtuje znamion typu przestępstwa, niemniej jednak okoliczności w nim wymienione w tak istotny sposób wpływają na stopień społecznej szkodliwości czynu, iż konieczne jest ich wymienienie w opisie czynu, opis czynu zaś powinien znaleźć odzwierciedlenie w kwalifikacji prawnej¹⁹. Słusznie organ ten podniósł, że za potrzebą powołania art. 178 § 1 k.k. przemawia także fakt zwiększenia w tym przepisie o połowę również i dolnej granicy ustawowego zagrożenia. Za powołaniem w kwalifikacji prawnej czynu przepisu określającego typ popełnionego przestępstwa, np. art. 177 § 1 k.k. oraz art. 178 § 1 k.k., przemawia fakt, że okoliczności wymienione w tym przepisie mają znaczenie dla charakterystyki czynu. Nie należy zapominać, że kwalifikacja prawna czynu ma fundamentalne znaczenie w prawie karnym materialnym i procesowym; przesądza nie tylko o sankcji i innych następstwach prawnych czynu, ale decyduje także o innych kwestiach, np. o zastosowaniu amnestii²⁰. Zazwyczaj dotychczasowe amnestie wyłączały spod ich działania przestępstwa komunikacyjne popełnione w stanie nietrzeźwości, toteż wskazanie w kwalifikacji prawnej czynu także art. 178 § 1 k.k. jednoznacznie przesądza – w tym aspekcie – o charakterze popełnionego czynu.

Niewątpliwie w sytuacji, gdy sprawca dopuszcza się czynu wyczerpującego znamiona przestępstwa w stanie nietrzeźwości, pod wpływem środka odurzającego lub zbiegnie z miejsca przestępstwa, nie ma zastosowania art. 11 § 2 k.k., gdyż – jak słusznie zauważył Sąd Najwyższy w glosowanym postanowieniu – takie zachowanie sprawcy nie wypełnia znamion określonych w dwóch różnych przepisach, tj. jednego w art. 173, art. 174 lub art. 177 k.k. oraz drugiego w art. 178 § 1 k.k., bowiem ten ostatni przepis nie statuuje typu przestępstwa.

Nietrafny jest jednak pogląd Sądu Najwyższego, że art. 178 § 1 k.k. podaje się „w podstawie wymiaru kary tylko wtedy, kiedy orzeczono karę pozbawienia wolności przekraczającą górną granicę ustawowego zagrożenia²¹. Po wspomnianej nowelizacji jest oczywiste, że jego zastosowanie powoduje, że minimalną karą, jaka może być wymierzona za wymienione

¹⁸ Wyrok SN z dnia 12 marca 1999 r. – WA 5/99, Jur. 1999, nr 7–8, s. 49.

¹⁹ Uzasadnienie postanowienia SN z dnia 28 marca 2002 r. – I KZP 4/2002, OSNKW 2002, nr 5–6, poz. 37 z glosami A. Wąska, OSP 2002, nr 7–8, s. 412–416; K. Szmidt, Prok. i Pr. 2003, nr 4, s. 131–138; A. Michalskiej-Warias, Prok. i Pr. 2003, nr 4, s. 139–143 i uwagami S. Zabłockiego, Przegląd orzecznictwa Sądu Najwyższego – Izba Karne, Pal. 2002, nr 5–6, s. 142 oraz R. A. Stefańskiego, Przegląd uchwał Izby Karnej Sądu Najwyższego w zakresie prawa karnego materialnego, prawa karnego wykonawczego, prawa karnego skarbowego i prawa wykroczeń za 2002 r., WPP 2003, nr 1, s. 84–89.

²⁰ I. Andrejew, Kwalifikacja prawna czynu przestępnego, Warszawa 1987, s. 11.

²¹ Wyrok SN z dnia 12 marca 1999 r. – WA 5/99, Jur. 1999, nr 7–8, s. 49.

w nim przestępstwa, jest kara o połowę wyższa od dolnej granicy ustawowego, a zatem przepis ten ma istotny wpływ na wymiar kary i nie może budzić wątpliwości, że musi być uwidoczniiony w podstawie wymiaru kary. Przed nowelizacją przepis ten miał również wpływ na wymiar kary także wówczas, gdy nie przekroczono kary powyżej górnej granicy ustawowego zagrożenia, bowiem nakazywał wymierzenie kary pozbawienia wolności, wyłączając tym samym możliwość wymierzenia kary łagodniejszej, np. na podstawie art. 59 k.k. Wobec tego należało go także wówczas powoływać w podstawie wymiaru kary.